

Waarnemingen januari, februari, maart 2014

Peter Spierenburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Kleine vos 5 maart 2014 AWD Oosterkanaal ©Rita Scholing

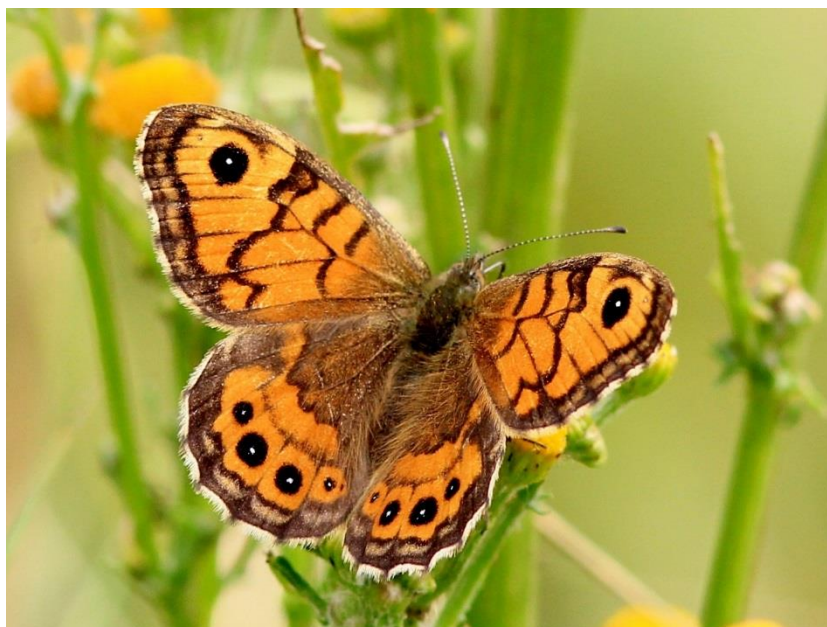
Vroege vlinders

Na een aantal winters met sneeuw en ijs hadden we dit jaar weer een heel zachte winter. Ook het voorjaar was vroeg. Veel dagvlinders verschenen vroeger dan ooit. Dagpauwoog en Kleine Vos overwinteren als volwassen vlinder en kunnen bij warm weer al vroeg uit hun winterrust gewekt worden. De eerste **Dagpauwoog** was er al op 2 februari (IS). De eerste **Kleine Vos** vloog al op 22 februari, de vroegste ooit voor Noordwijk (RR). Vroeg ontwakende vlinders zijn eigenlijk ongelukjes. De temperatuur mag dan even oplopen, maar de vlinders vinden nog geen bloeiende planten en zullen het niet overleven. Met het zachte weer van begin maart begon het pas echt. In de eerste week vloog er al een enkele Kleine Vos, maar in het weekend van 8 en 9 maart

waren het er ineens tientallen. Ze kregen gezelschap van de andere vroege voorjaarsvlinders: naast Dagpauwoog ook **Citroenvlinder** (8 maart CZ) en **Gehakkelde Aurelia** (9 maart CZ), beiden de vroegste ooit. In 2007 hadden we ook al eens vroeg in maart vlinders. Kleine Vos, Dagpauwoog en Citroenvlinder vlogen toen ook al rond 12 maart. De temperatuur liep die dagen op naar 16°C. Dat gebeurde dit jaar op 8 maart ook, maar de volgende dag haalde zelfs de 18 °C. We zagen dan ook ongekeerde aantallen. De laatste jaren heeft zich bij het gezelschap van vroege voorjaarsvlinders een nieuwkomer gevoegd. De **Atalanta** was vroeger een trekvlinder die pas vanaf mei in ons land arriveerde. Met het veranderende klimaat weten sommigen tegenwoordig ook te overwinteren. Ze komen dan in maart tevoorschijn, net als de andere overwintersaars. Rond Noordwijk was dat eerder het geval in maart 2007 en 2011, en dit jaar dus weer. De eerste **Atalanta** vloog op 30 maart in de AWD (SM). Vlinders die als pop overwinteren verschijnen pas later in het seizoen. Het aanhoudende zachte weer van maart zorgde ervoor dat ook die soorten zich versneld konden ontwikkelen. Zo kwam het dat er voor het eerst voor Noordwijk al in maart koolwitjes rondvlogen. Zowel **Groot** als **Klein Koolwitje** vlogen op 20 maart bij de ESTEC (EH). In de tabel is te zien wat de vroegste data waren voor de 34 soorten vlinders die in Noordwijk zijn te zien. Met het aanhoudende zachte voorjaar zullen nog wel meer soorten vroeg zijn dit jaar.

Een soort waar we extra op moeten letten is de **Argusvlinder**. Vroeger algemeen, maar sinds midden jaren negentig ineens zeldzaam geworden, een afname van 98%!

Kom je rond Noordwijk een Argusvlinder tegen meldt die dan op www.waarneming.nl.

Argusvlinder AWD Oosterkanaal 24 aug. 2013 ©Rita Scholing

soort	vroegste vliegdatum ooit	gemiddelde eerste vliegdatum*	eerste vliegdatum 2013	vliegdatum 2014
Kleine vos	26 feb 2014	31 mrt	13 apr	26 feb
Gehakkelde aurelia	9 mrt 2014	8 apr	20 apr	09 mrt
Citroenvlinder	8 mrt 2014	10 apr	17 apr	08 mrt
Kleine parelmoervlinder	2 apr 2014	18 apr	05 mei	02 apr
Bont zandoogje	7 apr 2009	18 apr	20 apr	
Dagpauwoog	22 jan 2008	20 apr	27 mei	02 feb
Klein koolwitje	20 mrt 2014	21 apr	31 mei	20 mrt
Grote vos	22 apr 2011	22 apr		
Kleine vuurvlinder	8 apr 2011	25 apr	19 mei	
Atalanta	11 mrt 2007	27 apr	09 mei	
Aardbeivlinder	21 apr 2007	29 apr		
Boomblauwtje	11 apr 2014	30 apr	08 jun	11 apr
Oranjetipje	2 apr 2014	1 mei	05 mei	02 apr
Groot koolwitje	20 mrt 2014	8 mei	09 jun	
Klein geaderd witje	10 apr 2011	10 mei	19 mei	
Hooibeestje	24 apr 2011	10 mei	14 jul	
Distelvlinder	30 apr 2009	23 mei	02 jun	
Argusvlinder	4 mei 2007	23 mei	19 jun	
Bruin blauwtje	4 mei 2007	30 mei	02 jun	
Icarusblauwtje	2 mei 2008	3 jun	31 mei	
Landkaartje	29 apr 2005	19 jun	10 jun	
Bruin zandoogje	24 mei 2008	20 jun	20 jun	
Groot dikkopje	31 mei 2009	20 jun	06 jul	
Koninginnenpage	25 mei 2009	1 jul	06 aug	
Koevinkje	17 jun 2007	3 jul	10 jul	
Zwartsprietdikkopje	30 jun 2007	13 jul	17 jul	
Heivlinder	1 jul 2008	14 jul	27 jul	
Eikenpage	7 jul 2012	15 jul	21 jul	
Oranje luzernevlinder	30 mei 2008	22 jul	18 jun	
Oranje zandoogje	17 jul 2013	27 jul	17 jul	
Gele luzernevlinder	20 aug 2011	20 aug		
Geelsprietdikkopje	27 jun 1995			
Duinparelmoervlinder	11 jul 1997			
Rouwmantel	3 aug 1995			

*periode 2009-2013

Broedende kruisbekken

Kruisbek 25 januari 2014 fietspad Duindamseslag ©Maarten Wielstra

Als je Kruisbekken ziet is dat vaak omdat je een groepje aan hoort komen vliegen. Het karakteristieke ‘kiep’ geluid gaat ze vooraf. Soms heb je het geluk ze in het dennenbos tegen te komen en ze dennenkegels onderhanden te zien nemen met hun gekruiste snavel. Maar wanneer kom je nu een zingend mannetje Kruisbek tegen? Als dat zo is dan is het goed opletten, want het kan een teken zijn dat het vrouwtje ergens in de buurt onopvallend bezig is een nest te bouwen. We moeten terug tot 1967 voor een zeker broedgeval in de Noordwijkse dennenbossen. In februari 1967 zag Willem Baalbergen een kruisbekvrouw in de Noordduinen met nestmateriaal. Dick Hoek vond in maart een nest. De vogels broedden succesvol en zwierven tot in juni rond.

Kruisbekken kunnen al heel vroeg in het jaar tot broeden komen. Ze kunnen al in januari beginnen. Ze kunnen dan maximaal profiteren van een goede oogst aan dennenzaden. Kruisbekken broeden in Nederland vooral in jaren dat er na een invasie veel vogels in ons land terecht zijn gekomen en hier een redelijke oogst aantreffen. In het najaar 2013 was er een grote invasie. Over Falsterbö trokken tien keer zoveel Kruisbekken als in andere jaren. Een ware exodus uit de Zweedse naaldbossen. Vanaf januari kwamen ook de meldingen van zingende en

nestbouwende vogels. Sinds 1967 hebben we in Noordwijk regelmatig invasies van Kruisbekken gezien (in ‘Tussen Tulpen en de Zee’ staan 10 jaren genoemd), maar nooit zijn er meer aanwijzingen geweest voor broeden. Dit jaar was het eindelijk weer zover. Maarten Wielstra fotografeerde op 25 januari een vrouwtje met nestmateriaal langs het fietspad vlakbij de Duindamseslag. In februari waren er aanwijzingen dat het om meerdere paren ging. Op 20 februari zat een mannetje te zingen bij het Piet Florisdal en op 28 februari twee langs de Weideweg. Ten zuiden van het Piet Florisdal hoorde Maarten Wielstra op 4 en 19 maart een alarmerend mannetje, een teken dat het vrouwtje waarschijnlijk ergens in de buurt op het nest zit. In totaal zaten er wellicht wel 3-4 paar. De vraag is nu of er ook jongen gaan opduiken. Jonge kruisbekken hebben aanvankelijk nog geen gekruiste snavel en kunnen nog niet zelf dennenkegels openen. Daarom worden ze nog een lange tijd door de ouders gevoerd. Het zou leuk zijn als er zo’n familiegroepje gezien wordt in de dennenbossen dit voorjaar. Helaas viel dit kenjaar en ook de plek en het seizoen dat de vogels hadden uitgezocht om te broeden samen met een grote houtoogst in het dennenbos. Hopelijk hebben de vogels desondanks weer net als in 1967 jongen groot kunnen brengen.

Raven in aantocht?

Raaf 13 jan. 2013 Noorduinen, Puik en Duin ©Casper Zuyderduyn

herintroductie wel en daar broeden nu vele tientallen paren. Er lijkt in de laatste jaren ook een opmars op gang gekomen naar andere delen van het land. In 2012 was er spectaculair nieuws.

Bij Wassenaar broedde met succes een paartje Raven. Na de mislukte poging van eind jaren zeventig heeft de Raaf zich weer op eigen kracht, na meer dan een eeuw van afwezigheid, weten te vestigen in de duinstreek. Inmiddels broedt het paartje er nu voor het derde jaar. Hoe het de uitgevlogen jongen vergaat is niet duidelijk. Na het uitvliegen is de familie tot augustus compleet, maar vanaf september worden nog maar twee vogels gezien in het gebied waar ze broeden. Mogelijk zwerven de jongen nog ergens rond, maar rond Noordwijk merken we daar weinig van. Sinds de Raven in Wassenaar broeden is het aantal waarnemingen in ons waarnemingsgebied beperkt gebleven tot een handvol.

Dit jaar lijkt er een nieuwe ronde van vestigingen in de duinen plaats te vinden. Leek er op 26 februari nog niet zoveel aan de hand, met verschillende meldingen van een individuele Raaf op verschillende plekken langs de binnenduinstrand tussen Haarlem en Vogelenzang, op 1 maart begon het toch interessant te worden. Boven Pannenland vlogen twee Raven die aan het roepen en buitelen waren.

Een nieuw broedpaar? In de weken daarna verschenen er Raven in de hele Noord-Hollandse duinstreek (kaartje). Zowel bij Schoorl, Castricum als tussen Haarlem en Vogelenzang werden paren gezien en soms ook baltsgedrag. Als je kijkt naar de actieradius van het paar van Wassenaar (een gebied van 6 bij 8 kilometerhokken rond de nestplaats), dan moet het in de Noord-Hollandse duinstreek om minimaal twee, mogelijk drie paren gaan. Of dit echt tot broedgevallen gaat leiden is op het moment van schrijven nog niet duidelijk. De actieradius van het meest zuidelijke paar van Noord-Holland lijkt zich uit te strekken van de binnenduinstrand van Velsbroek tot Vogelenzang. Hiermee zitten ze op het randje van ons waarnemingsgebied.

Sam van der Meij zag op 30 maart een Raaf boven de Van Limburg Stirumvallei in de AWD. Hopelijk is dit een voorbode van een meer regelmatige aanwezigheid in de zuidelijke AWD en kunnen we de Raaf definitief (terug) verwelkomen in ons waarnemingsgebied.

In 1979 had Noordwijk de primeur van het eerste broedgeval van geherintroduceerde Raven in de duinstreek. In de dennen in de Noordduinen bracht een paartje Raven twee jongen groot. De Raven van deze familie werden een vaste verschijning in de Noordduinen. De vogels waren afkomstig van de kooi die in het Pannenland in de AWD stond en van waaruit jonge Raven de vrijheid kregen. Dit was in het kader van het landelijke herintroductieproject. De vestiging in de Noordduinen was van korte duur. In 1980 sneuvelde de nestboom bij dunningswerkzaamheden in het bos en de Raven wisten geen voet aan de grond meer te krijgen in de duinen. Op de Veluwe en op de Utrechtse Heuvelrug slaagde de

januari

Januari 2014 eindigde in de top 10 van zachtste januarimaanden ooit. Vooral in de eerste helft van de maand waren de temperaturen relatief hoog. Vorst bleef zo goed als uit. De wind zat vrijwel onveranderlijk in de zuid tot zuidwesthoek en was krachtig met op veel dagen windkracht 5. Alleen rond de 20° en aan het eind van de maand kwamen we een paar dagen in een meer oostelijke stroming terecht.

Na de eerdere koude winters waren er in deze zachte winter weer wat meer overwinterende insecteneters aanwezig. Bij de zeetrekhut zat op 3 januari een overwinterend mannetje **Roodborsttapuit** (PS). **Grote Gele Kwikstaarten** zijn nog steeds dun gezaaid en werden maar van 3 plekken gemeld (AM, JHa, JD, PS). Op 12 en 14 januari scharrelde een **Siberische Tjiftjaf** door een tuin in Duinpark (JD). Op 13 januari zat er een **Witte Kwikstaart** in de Elsgesteerpolder (RR) en op 14 januari liet een **Zwarte Roodstaart** zich zien in 't Heen, Katwijk (JHa). Bij Oud-Leeuwenhorst zocht op 18 januari een overwinterende groep **Kneuen** naar voedsel tussen het stro op het bollenland (JD). Langs de zeetrekhut vlogen elke ochtend tot enkele honderden alkachtigen, waarschijnlijk vrijwel allemaal **Zeekoeten** (JD). Topdag was 3 januari met 1340 Alk/Zeekoeten. De bulk van de Zeekoeten zat meer zuidelijk langs de Hollandse Kust, ten zuiden van Scheveningen. De oostenwind van 18 januari bracht een stroom van 2500 **Kokmeeuwen** op gang (JD). Mooie waarnemingen waren een langsvliegende **Kuifaalscholver** op 9 januari (JD) en **Grote Jagers** op 4, 6 en 12 januari (JD). Het kustversterkingsproject in Katwijk trok veel meeuwen en ook steltlopers aan, op zoek naar bodemleven dat met het zand op strand werd gespoten. Regelmatig zaten er grote aantallen vogels ten noorden van de Uitwatering. Op 21 januari verzamelden zich hier 1100 **Drieteenstrandlopers** (JD, HV). Verder liepen er regelmatig andere steltlopers zoals **Rosse Grutto's** (max 4 RR), **Zilverplevieren** (max 3 JHa), **Kanoeten** (max 5 JS) en **Bonte Strandlopers** (max 24 HV). Opvallend was ook het grote aantal **Kleine Mantelmeeuwen** met o.a. 10 op 18 januari (PS). Een tweedejaars **Kleine Burgemeester** was vanaf 18 januari min of meer vaste gast (JZW ea). Op 22 en 26 januari zat er ook een jonge **Grote Burgemeester** (RD, JS). Eerder vloog er op 4 januari al een Kleine Burgemeester langs het strand van Langevelderslag (MW) en zat er op 18 januari een Grote Burgemeester op het strand van de Noordduinen (CZ). Op 21 januari ontdekte een oplettende vogelaar een roepende **Humes Bladkoning** in de zuidelijke Coepelduynen (SE). De volgende dag bleek dat er zelfs twee aanwezig waren (TL, AM ea)! T/m 26 januari werden twee vogels gemeld, daarna nog maar één. Op 30 januari vloog een **Roek** langs de zeetrekpost, tegenwoordig een zeldzaamheid in onze regio (JD). De Uitwatering van Katwijk was de hele maand afgesloten voor wandelaars vanwege de werkzaamheden voor de kustversterking. **Zeehonden** profiteerden hiervan en het hele kwartaal waren er hier 1 tot 2 rustend2 Zeehonden te zien. Op 11 januari waren er zelfs 4 aanwezig (JZW ea). In Nieuw-Leeuwenhorst verbleven op 11 januari en 14 februari 3 **Damherten** (HV, WB).

Drieteenstrandlopers 25 jan 2014 Strand bij de Uitwatering ©Peter van Duijn.

februari

Ook februari was extreem zacht en zaten we in een overwegend zuidelijke stroming. In de tweede helft van de maand kwam de temperatuur zelfs al af en toe boven de 10°C uit. Er stond vaak veel wind. Op 9 en 15 februari trok de zuidwestenwind aan tot windkracht 7 tot 8.

Humes Bladkoning 22 jan 2014 Coepelduynen © Joost van der Sluijs

De **Humes Bladkoning** bleef tot en met 16 februari rondzwerven in de dennen van de Coepelduynen (AM ea). De **Kleine Burgemeester** hing tot en met 22 februari rond bij de Uitwatering Katwijk (JZW ea). De **Grote Burgemeester** was minder voorspelbaar in zijn aanwezigheid en werd zowel op 2 als 5 februari zowel bij de Uitwatering als bij Noordwijk gezien (JD, CZ e.a.). Mogelijk ging het beide keren om dezelfde vogel. Langs de zeetrekhut vlogen op 4 februari 1210 **Futen** (JD). Op 11 februari kwamen grote groepen **Aalscholvers** langs (HV). Uiteindelijk bleek dit vooral een lokale verplaatsing. Van de 2234 vogels vloog het grootste deel later terug naar zuid. **Noordse**

Stormvogels verschijnen de laatste jaren nog maar zelden voor de zeetrekpost en de vogel van 13 februari was dan ook een verrassing (JD). Na de storm volgde op 16 februari een **Grote Jager** en nog één op 24 februari (JD). Op 27 februari vlogen 124 **Dwergmeeuwen** langs, een vroeg trek golfje (JD). De voorjaarszang begon vroeg met de eerste zingende **Veldleeuwerik** op 2 februari in de Elsgeesterpolder (JF) en de eerste **Boomleeuwerik** op 22 februari in de AWD (LS). Op 21 februari liep er al een paartje **Nijlganzen** met jongen in Rijnsoever Katwijk (AM). Een **Bokje** verbleef die dag in de AWD in het Paardenkerkhof (PS). Op 26 februari zat er een groep van 1060 **Goudplevieren** in Polder Hoogeweg (HV).

Veldleeuwerik 30 maart 2014 Elsgeesterpolder

©Jan Hendriks

maart

De zachtste winter ooit gemeten in Nederland sloot af met opnieuw een extreem zachte maand. Nooit eerder werd het zo vroeg in het jaar al zo warm als op 9 maart, met temperaturen ruim boven de 15 graden. Ook de 20e en de laatste twee dagen van de maand waren mooie dagen met hoge temperatuur. Maart was ook uitzonderlijk zonnig en er viel weinig regen.

Op 2 maart en op 8 maart zat er een **Klapekster** in de Amsterdamse Waterleidingduinen, ter hoogte van Starrebroek (WB) en Gijs Kokkieshoek (AM). Op 3 maart verbleef een flinke groep van 800 **Goudplevieren** in Polder Hoogeweg (JF). De **Kleine Burgemeester** bleef de hele maand rond de Uitwatering hangen. Op 30 maart vloog hij (waarschijnlijke dezelfde vogel) ook even langs de zeetrekpost (JD). De **Grote Burgemeester** was opnieuw onvoorspelbaar. Er dook er 4 keer één op, zowel vliegend langs de zeetrekpost als op verschillende plekken van het strand (CZ, JD, HV ea). Op 5 maart zong de eerste **Tjiftjaf** (SH). Ondanks het warme voorjaarsweer waren niet alle zomergasten vroeg. De eerste **Lepelaars** vlogen pas op 8 maart over de Noordduinen (CZ) en de eerste **Grutto** zat pas op 9 maart in Polder Hoogeweg (CZ).

Grutto 21 maart 2014 Elsgeesterpolder ©Peter van Duijn

Blijkbaar hadden deze soorten er nog de schrik in van de koude maart van vorig jaar. De **Tureluur** was al twee dagen eerder dan de Grutto aanwezig in Polder Hoogeweg, op 7 maart (JF). **Grote Stern** en **Visdief** waren niet veel vroeger dan normaal, met de eerste Grote Stern op 12 maart (CZ) en de eerste Visdief op 30 maart (JD). Op 12 maart vloog een **Kraanvogel** naar noord over Noordwijk-Binnen (PD). De zomergasten die normaal in de eerste week van april arriveren waren er met de warme dagen aan het eind van de maand al vroeg bij. **Zwartkop** (20 maart CZ), **Boerenzwaluw** (28 maart EH), **Fitis** (29 maart JWo),

Gekraagde Roodstaart (30 maart MW), **Gele Kwikstaart** (30 maart MW, CZ), **Boompieper** (30 maart CZ ea) en **Kleine Plevier** (30 maart SM, MW) waren allemaal al in maart aanwezig. Op 29 maart vlogen 2 **Oeverzwaluwen** over de Noordduinen (CZ), de vroegste ooit voor Noordwijk. Het warme weer bracht ook flinke trek op gang. De trek van **Beflijsters** begon vroeg, met op 29 maart al twee overvliegend over de Duindamse Slag (MW). Op 27 maart trok een **Velduil** over de Noordduinen (CZ) en de tweede **Kraanvogel** van de maand vloog over Noordwijk aan Zee (CZ). Op 28 maart vloog een **Ooievaar** hoog over de Klei naar noord (JF). De eerste **Bruine Kiekendieven** passeerden vroeg in het seizoen met in totaal minimaal 7 vogels op 29 en 30 maart, waarvan 4 langs de zeetrekpost op de 30e (JD, HV, PH ea). Op beide dagen trokken er ook leuke groepen **Buizerds** over: 9 over Vinkeveld op 29 maart (NA) en 7 over Offem op 30 maart (JF). Het eerste **Smelleken** van het seizoen vloog op 31 maart over Noordwijk aan Zee (CZ). Het hoogtepunt van de roofvogeltrek was diezelfde dag: over Katwijk Noord vloog een tweedejaars **Zeearend** naar noord (ML, RR ea).

De **Bunzing** wordt helaas vaker als verkeersslachtoffer dan levend gezien. Op 18 maart lag er één langs de N206 ten zuiden van Offem (MW). Op 24 maart stak een **Wezel** het fietspad over in de Coepelduynen (KV). De eerste libel van het voorjaar werd op 20 maart gezien: een **Bruine Winterjuffer** in het Langeveld (RS).

Waarnemers

AM	Annelies Marijn	JWo	John van der Woude	PS	Peter Spierenburg
CZ	Casper Zuyderduyn	JZ	Johnny van der Zwaag	RD	Ricardo van Dijk
EH	Ed van Hecke	KV	Koene Vegter	RR	René van Rossum
HV	Hein Verkade	LS	Leo Schaap	RS	Rita Scholing
IS	Irene en Edwin Schuller	ML	Maarten Langbroek	SE	Stefan van Ettinger
JD	Jelle van Dijk	MW	Maarten Wielstra	SH	Sarah Humphrey
JF	Jaap Faber	NA	Noël Aarts	SM	Sam van der Meij
JHa	Joël Haasnoot	PD	Peter van Duijn	TL	Teus Luijendijk
JS	Joost van der Sluijs	PH	Pel van Hattum	WB	W. Boelema